

10. Pielikums

PAREDZĒTĀS DARBĪBAS TERITORIJĀ ESOŠO KULTŪRVĒSTURISKO OBJEKTU RAKSTUROJUMS

Paredzētās darbības teritorijā esošo kultūrvēsturisko objektu apraksts

Depkina muiža

Muiža ir valsts nozīmes vēstures piemineklis (valsts aizsardzības Nr. 92.) – Garlība Merķeļa dzīves vieta. Atrodas Rāmavā. Muižas dzīvojamā ēkā ir celta klasicisma stilā, divstāvu, uz otro stāvu ved klasicisma kāpnes, kas ir valsts nozīmes mākslas piemineklis, (valsts aizsardzības nr. 4205). Pirmās ziņas par muižīņu pie Olektes upes rodamas 1485. gadā, kad Rīgas rāte to pārdevusi Vennemaram Meijem un tā laika dokumentos tā saukta par Šmugas, arī Šmigasena muižu. 1588. gadā tā tiek sadalīta, Depkina muižu iegūst Anna Holhauzena, Kaspara Dreilinga laulātā draudzene. Dreilingu īpašumā (saukta šajā laikā arī par Dreilingmuižu) tā ir līdz 1745. gadam, kad to iegādājas Bortolomejs Depkins. Šo muižu 1782. gadā zīmējis Broce. 1795. gadā muižu nopērk Dāvids fon Vīkens. 1816. gadā to savā īpašumā iegūst Garlībs Merķelis un kopš 1818. gada tur dzīvo patstāvīgi līdz pat savai nāvei 1850. gadā. Šeit sarakstīts pazīstamais darbs “Brīvie latvieši un igauņi.” Vēlāk vēl kādu laiku muižas īpašnieki ir Merķeļa mantinieki, bet ap 1890. gadu kā muižas īpašnieks ir minēts Aleksandrs Grotenhiems. Jau pirms pirmā pasaules kara tiek lietots Rama – Depkina muiža, vēlāk Rāmava. Neatkarīgās Latvijas laikā muižu iegūst LU lauksaimniecības fakultāte un tajā ierīko izmēģinājumu saimniecību, kuru līdz 1945. gadam vadīja Pauls Lejiņš, LPSR ZA pirmais prezidents. Viņam pie muižas ir novietots piemiņas akmens. 1962. gadā muiža nonāk Liellopu fermu kompleksās mehanizācijas vadošā specializētā konstruktoru biroja īpašumā, bet pēc jaunās administratīvās ēkas uzcelšanas tajā ir dzīvokļi, un tajos dzīvoja nelabvēlīgas ģimenes. Ēka atradās avārijas stāvoklī, ar gandrīz pilnībā izpuvušu izbrukušu rietumu sienu, tajā bija saglabājušās deviņdesmito gadu sākumā divas podiņu krāsnes, kāpnes, oriģinālās klasicisma durvju vērtnes, logi. Taču deviņdesmito gadu pirmajā pusē daudz kas no vēl saglabājušās interjera tika izvazāts. 90. gadu otrajā pusē tika uzsākta tās atjaunošana. Kad ēka pārbūvēta pašreizējā izskatā nav precīzi zināms, domājams, ka 18. gs beigās vai 19. gs pašā sākumā. Par to liecina saglabājies interjers. Pati ēka ir interesanta kā tipiska Pierīgas muižiņas centrs, kādu 18. –19. gadsimtā bija visai daudz, bet tagad saglabājies ļoti maz. Blakus muižas dzīvojamai ēkai ir 3,2 ha liels parks ar 30 koku sugām. Taču ēkas ainaviskumu bojā cieši blakus piebūvētā daudzdzīvokļu māja.

Sauliešu pilskalns ar apmetni

Pilskalns ir valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis (valsts aizsardzības nr. 2094) pie Pļavnieku Sauliešiem un Skultēm. No pilskalna ļoti maz kas saglabājies, ap 1915 – 1916. gadu tas norakts un no tā zemēm uzbērts dambis aizsardzībai pret Daugavas plūdiem. Palikuši ļoti niecīgs pakājes fragments ar kultūrslāni un apmetnes vieta uz ZA no tā. Kādreiz pilskalns esot bijis 5 –6 m augsts un uz tā varējis sastādīt 3 pūri kartupeļu. Pēc švīkātās keramikas atradumiem tas datējams ar I gadu tūkstoši pr. Kristus.

Pļavniekkalna senkapi

Senkapi ir valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis (valsts aizsardzības Nr. 2093) atrodas pie kādreizējās Pļavniekkalna skolas, tagad neliels neapbūvēts laukums privātmāju ielokā. Kapulauks gandrīz pilnīgi izpētīts, 1901. gadā arheoloģiskajos izrakumos A. Buhholca vadībā atsegti 34 un 1928. gadā F. Jākobsona vadībā 37 kapi. Pēc izrakumos iegūtajiem materiāliem ir konstatēts, ka tas datējams ar 5. –6. gs un piederējis zemgaļiem. Vēsturiski tas nozīmīgs, jo apliecina zemgaļu dzīvošanu

Daugavas krastos šajā laikā un devis vairākas unikālas senlietas kā, piemēram, ar zeltu platētu sudraba stopsaktu. Tā ir senākā liecība par zelta izmantošanu Latvijas teritorijā. Kapulauka teritorijā konstatētas I gadu tūkstoši pr. Kristus vāji apdzīvotas apmetnes paliekas.

Doles (Ķekavas) ev. lut baznīca

Baznīca ir valsts nozīmes arhitektūras piemineklis (valsts aizsardzības Nr. 6700). Pirmā Ķekavas baznīca atradās Ķekaviņas kreisajā krastā apmēram 0,5 km uz DR no pašreizējās. Ap to atradās viduslaiku kapsēta. Tās paliekas saglabājušās ceļa, kas ved uz Ķekavas centru abās pusēs. Vairāk kapsēta saglabājusies ziemeļu pusē, kur daļēji viduslaiku kapsētas teritorijā otrā pasaules kara ierīkoti brāļu kapi. Tagadējā baznīca celta 1783. gadā. To 1785. gadā ir zīmējis Broce. Tā celta vēlā baroka formās ar torni. Pirmoreiz baznīca cietusi 1812. gada franču – krievu karā, kad Napoleona karaspēks nonāca līdz Ķekavai un divas reizes to ieņēma. Jāatzīmē, ka 1812. gadā Ķekavas apkārtnē notika vairākas kaujas starp franču (prūšu korpusa) un krievu karaspēku, kurās krita vairāki simti karavīru, taču to apbedīšanas vietas nav zināmas. Šo notikumu atcerei baznīcas ziemeļu galā iemūrēta lielgabala lode. 1900. gadā notikuši plašāki remontdarbi un torņa pārbūve. Baznīca ļoti cieta Pirmajā pasaules karā, jo tās tiešā tuvumā gāja frontes līnija. Būtībā bojā gāja interjers – kroņlukturis, soli, logi, ērģeles. Tornis bija sašauts. Zvans aizvests uz Krieviju. Baznīca ātri tika atjaunota. Taču tā atkal cieta Otrajā pasaules karā. 1944. gada oktobrī tika sagrauts baznīcas tornis. Sākotnēji tā vieta pārsegta ar jumtu, bet septiņdesmitajos gados izbūvēts mazs tornītis. 90. gadu sākumā tika atjaunots baznīcas tornis kādreizējā izskatā.

Ziņas par arheoloģiskajiem atradumiem

Iespējama agro metālu perioda dzīves vieta ceļa trases tiešā tuvumā pie Kuģu mājām. Akmens kaplis un divi akmens kalti atrasti tā sauktajā Nabagu kalniņā apmēram 300 m uz ziemeļiem no Kuģu mājām. Tas ir neliels lēzens paugurs, tagad apaudzis ar mežu. Agrāk arts, priekšmeti glabājušies pie Jāņa Sējas, tad nodoti Latvijas vēstures institūtam, tagad glabājas Latvijas Nacionālajā vēstures muzejā. (VI 157:1 –3). Priekšmeti datējami ar II gadu tūkstoši pr. Kristus. Jāpārbauda, vai neskars ceļa trase vai tās būvdarbi, ja skar vieta vispirms tuvāk pārbaudāma ar pārbaudes arheoloģiskajiem izrakumiem. Nabagu kalniņš ieguvis savu nosaukumu pēc sieviņas, kas tur dzīvojusi ap franču kara laiku vecā pirtiņā.

Viens akmens cirvis atrasts Dzelzskalnu apkārtnē. To 1928. gadā Dzelzskalnu mežsargs dāvinājis Pieminekļu valdei, to viņš pirms kādiem gadiem atradis kādās mājās uz krāsns. Tuvāki atraduma apstākļi nav zināmi.

Tuvāk nenoskaidrota atradumu vieta pie Mašēnu mājām. Māju pagalmā bērni spēlējoties atraduši dzelzs arbaleta bultas uzgali, kas 1986.g. nodots Latvijas Nacionālajam vēstures muzejam. Vēl esot bijis gredzens, bet tas pazaudēts.

Pirmā pasaules kara karavīru brāļu kapi

Pazīstamākie latviešu strēlnieku brāļu kapi ir pie Kuģu mājām. 1925. gada 26. VII te atklāts dzelzsbetona tipveida piemineklis pēc E. Laubes projekta. Uz tā uzraksts: “1916. g. jūnijā un jūlijā kaujās pret vāciešiem kritušo 6. Tukuma, 7. Bauskas, 8. Valmieras un 2. Rīgas latviešu strēlnieku bataljonu 200 kritušo karavīru piemiņai. Tēvuzemes brīvību pirsim mēs ar asinīm”.

Otri brāļu kapi atrodas apmēram 1 km uz ZR no Pārupjiem, uz DR no Butleru mājām. Te pēc 1916. gada jūlija kaujām tika apbedīti 250 latviešu strēlnieki un 160 krievu karavīri. 1930. – 1931. gadā te tika uzcelts Allažu šūnakmens pieminēklis, kura centrā smilšakmens plāksne ar tekstu: “1916. gada 6. Tukuma un 7. Bauskas Lat. Strēln. Pulku 250 kritušo piemiņai. Daudz paaudzes še attecēs un Jūsu darbus pieminēs. Blakus atrodas otrs šūnakmens pieminēklis, celts obeliska veidā pēc arh. A. Birznieka meta. Tā izmēri – 175x 100 x 50 cm. Pieminēklī atveidots pareizticīgo krusts, zem tā betona plāksne ar tekstu: “160 krievu kritušo karavīru piemiņai. 1916.g. Kapu teritoriju (26 x 35 m) apjož zemes valnis.

No vācu karavīru kapiem tuvāk apvedceļam ir “Maschin” 1. pasaules kara kapi, kuros apbedīti 34 vācu karavīri. Tie atrodas pie Gaņģu (Priedes) mājām, t.i. kur pašreizējo Rīgas apvedceļu krusto Ķekavas Plakanciema ceļš. 1939. gadā tiem uzstādīts granīta pieminēklis, bet tam abās pusēs betona plāksnes ar apbedīto vārdiem, tiesa vairākums no tiem ir nezināmi.

Citas Pirmā pasaules kara karavīru apbedījumu vietas

Apmēram 0,6 km no Skujniekiem, ceļa labajā pusē, kas ved uz Rīgas – Ķekavas šoseju Olaines mežniecības 65. kv. apbedīti 1916. gada maija – jūlija kaujās kritušie karavīri no 10., 11., 12., 17., 45., 49., 50., Sibīrijas strēlnieku pulka un 7. Bauskas latviešu strēlnieku bataljona, kā arī no 21. mortīru artil. divīzijas. Vieta apaugusi ar mežu, tomēr dažas kapu kopiņu rindas ir saskatāmas. Pēc dažām ziņām Skujniekos atsevišķā kapā ir guldīti 1. Daugavgrīvas bataljona karavīri.

Strēlnieku apgaitas mežā starp apvedceļu, Butleru fermas ceļu un Meža Aškevicām atrodas 5. krievu armijas artilēristu apbedījuma vieta ar piemiņas zīmi – čuguna krustu (nolauzts) un granīta pamatni, kurās iekalti kritušo vārdi.